Thailand
Education
Partnership

เส้นทางอนาคต การศึกษาไทย

ภาคีเพื่อการศึกษาไทย

เส้นทางอนาคตการศึกษาไทย

ภาคีเพื่อการศึกษาไทย

เส้นทางอนาคตการศึกษาไทย

เรียบเรียงโดย คณะทำงานวิชาการ ภาคีเพื่อการศึกษาไทย

พิมพ์ครั้งที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๖๑

จัดพิมพ์และเผยแพร่โดย
ภาคีเพื่อการศึกษาไทย Thailand Education Partnership (TEP)
เลขที่ ๑๑๖๘ ซ.พหลโยธิน ๒๒ ถ.พหลโยธิน แขวงจอมพล
เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐
โทรศัพท์ ๐-๒๕๑๑-๕๘๕๕ โทรสาร ๐-๒๙๓๙-๒๒๓๙
Mail: tep@thainhf.org
Facebook: TEPThaiEDU

สนับสนุนโดย สำนักสนับสนุนสุขภาวะเด็ก เยาวชน และครอบครัว
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์ (มสส.)
เลขที่ ๑๑๖๘ ซ.พหลโยธิน ๒๒ ถ.พหลโยธิน แขวงจอมพล เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐
โทรศัพท์ ๐-๒๕๑๑-๕๘๕๕ โทรสาร ๐-๒๙๓๙-๒๒๓๙
Mail: thaissf@thainhf.org
www.thaissf.org
facebook: ReLearningThai

สารบัญ

ภาคีเพื่อการศึกษาไทย ๕

การออกแบบระบบการศึกษา ที่สอดคล้อง
กับโลกในศตวรรษที่ ๒๑ ๑๓

จุดเน้นการพัฒนาการศึกษาในแต่ละช่วงวัย ๒๑

คำถาม–คำตอบ ๒๓

๑๑๖๘ ซ.พหลโยธิน ๒๒ ถ.พหลโยธิน แขวงจอมพล เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐ โทรศัพท์ ๐-๒๕๑๑-๕๘๕๕ โทรสาร ๐-๒๙๓๙-๒๑๒๒

ภาคีเพื่อการศึกษาไทย

TEP (Thailand Education Partnership) หรือ ภาคีเพื่อการศึกษาไทย ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี ๒๕๖๐ จากการรวมตัวกันขององค์กรภาคเอกชน องค์กรภาครัฐ องค์กรภาคสังคม และบุคคล ที่มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ มุ่งมั่นปฏิรูปการศึกษาไทย โดยเชื่อว่าระบบการศึกษาที่ดีเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกคนในสังคม

๑๑๖๘ ซ.พหลโยธิน ๒๒ ถ.พหลโยธิน แขวงจอมพล เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐ โทรศัพท์ ๐-๒๕๑๑-๕๘๕๕ โทรสาร ๐-๒๙๓๙-๒๑๒๒

พันธกิจหลัก

๑. สร้างเครือข่ายและพื้นที่การทำงานร่วม (Platform) เพื่อให้องค์กร หน่วยงาน หรือบุคคลที่ทำงานหรือสนใจงานด้านการศึกษา เกิดการสานพลังพัฒนาการศึกษาไทยอย่างเชื่อมโยงเป็นระบบ

๒. เปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ทางสังคม (Social Paradigm Movement) เพื่อสร้างความเข้าใจเรื่องการศึกษาและการเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง รวมถึงการตระหนักรู้ถึงพลังและความสามารถในการร่วมเปลี่ยนแปลงการศึกษา

ความเชื่อของเรา

ระบบการศึกษา เป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนามนุษย์ให้มีศักยภาพ เพื่อเป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพของประเทศและของโลก โลกปัจจุบันกำลังอยู่ในยุคของการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านอย่างรวดเร็วแบบที่ไม่เคยมีมาก่อน ประเทศต้องการคนที่มีความสามารถในการคิด คนที่เรียนรู้ได้ตลอดชีวิต คนที่ทำงานกับผู้อื่นได้ราบรื่น และคนที่เป็นพลเมืองที่รับผิดชอบและมีส่วนร่วมทำให้สังคมดีขึ้น ซึ่งระบบการศึกษาในปัจจุบันยังไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการดังกล่าวได้ เราเชื่อว่าการปฏิรูปการศึกษาจะเกิดขึ้นได้ ต้องอาศัยความร่วมมือกันของทุกภาคส่วน ต้องเกิดจากขับเคลื่อนบนฐานความรู้จากผู้ปฏิบัติตัวจริงในพื้นที่จริง และได้รับการสนับสนุนจากภาคนโยบายที่สอดคล้องกัน เพราะเราเชื่อว่าการศึกษาที่ดีเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกคนในสังคม

๑๑๖๘ ซ.พหลโยธิน ๒๒ ถ.พหลโยธิน แขวงจอมพล เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐ โทรศัพท์ ๐-๒๕๑๑-๕๘๕๕ โทรสาร ๐-๒๙๓๙-๒๑๒๒

ที่มาของเอกสาร

เส้นทางอนาคตการศึกษาไทย จัดทำขึ้นโดยเริ่มจากโจทย์ว่า “ถ้าจะปรับเปลี่ยนระบบการศึกษาไทยให้ดีขึ้น ควรเริ่มต้นอย่างไร” แล้วทำการศึกษาบทเรียนการปฏิรูปการศึกษาในประเทศต่างๆ และทำการรวบรวมความคิดเห็นของผู้คนที่อยู่ในแวดวงการศึกษา นักวิชาการ ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ ผู้บริหารภาคธุรกิจ ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนามนุษย์ และคนรุ่นใหม่ที่สนใจงานด้านการศึกษา ผ่านกระบวนการพูดคุย ระดมสมอง และกระบวนการ Social Lab เมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๑

เอกสารฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นเอกสาร ให้ผู้คนได้ถกเถียงแลกเปลี่ยนความคิด เพื่อนำไปสู่การได้แนวทางการปฏิรูปการศึกษาที่ชัดเจนต่อไป ดังนั้นเราอยากรับฟังความคิดเห็นของทุกคน โดยทุกท่านสามารถส่งความเห็นมาได้ที่ Fabebook page : TEPThaiEDU หรือ email: tep@thainhf.org

รายชื่อคณะทำงานวิชาการเส้นทางอนาคตการศึกษาไทย : ผศ.อรรถพล อนันตวรสกุล รศ.ดร. ประวิต เอราวรรณ์ คุณชื่นอุษา ชลศึกษ์ จันทรา

โลกในศตวรรษที่ ๒๑ (ปี ค.ศ. ๒๐๐๑ – ๒๑๐๐)

- โลกปัจจุบัน เป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างแท้จริง เศรษฐกิจและการค้าของโลกได้เชื่อมโยงถึงกันแบบไร้พรมแดนและแข่งขันกันอย่างรุนแรง คนในโลกมีการสื่อสารกันแบบใหม่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ธุรกิจแบบเดิมจำนวนมากล่มสลายเพราะไม่สามารถปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งยังเกิดความเปลี่ยนแปลงทั้งด้านการเมือง สังคม สิ่งแวดล้อม ทุกประเทศต้องเผชิญปัญหาแบบใหม่ ที่วิธีการแบบเดิมไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ ส่งผลให้ทุกประเทศต้องปรับตัวและหาทางขับเคลื่อนประเทศอย่างมีประสิทธิภาพและสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม รวมถึงความยั่งยืนของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อตอบโจทย์ดังกล่าว ประเทศต้องการบุคลากรที่มีทักษะการคิด การทำงานร่วมกับผู้อื่น และมีความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อสามารถปรับตัวได้ทันการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้

๑๑๖๘ ซ.พหลโยธิน ๒๒ ถ.พหลโยธิน แขวงจอมพล เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐ โทรศัพท์ ๐-๒๕๑๑-๕๘๕๕ โทรสาร ๐-๒๙๓๙-๒๑๒๒

แนวคิดใหม่ทางการศึกษา

- การศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ เป็นการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกที่เปลี่ยนไป โดยทักษะแห่งศตวรรษที่ ๒๑ ที่สำคัญที่สุด คือ ทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) ส่งผลให้ต้องมีการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้เด็กในศตวรรษที่ ๒๑ นี้ มีความรู้ ความสามารถ และทักษะจำเป็น ซึ่งจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงแนวคิดและรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่ ที่แตกต่างหลากหลายกว่าเดิม

- การเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ต้องก้าวข้าม “สาระวิชา” ไปสู่การเรียนรู้เพื่อให้เกิด “ทักษะ” ซึ่งครูจะเป็นผู้สอนไม่ได้ แต่ต้องให้นักเรียนเป็นผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยครูจะออกแบบการเรียนรู้ ฝึกฝนให้ตนเองเป็นโค้ช (Coach) และอำนวยความสะดวก (Facilitator) ในการเรียนรู้แบบ PBL (Problem-Based Learning) ของนักเรียน ซึ่งสิ่งที่เป็นตัวช่วยของครูในการจัดการเรียนรู้คือ ชุมชนการเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์ (Professional Learning Community; PLC) เกิดจากการรวมตัวกันของครูเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำหน้าที่ของครูแต่ละคนอย่างต่อเนื่อง

มุมมองการศึกษาแบบเก่า

- เน้นที่สาระวิชา (Content Oriented)
- ครูเป็นผู้สอนและถ่ายทอดความรู้ (Passive Learning)
- เรียนรู้ตามสาระวิชาที่กำหนด
- ประเมินผลตามระดับความรู้ที่มีของผู้เรียน

มุมมองการศึกษาแบบใหม่

- เน้นที่ความสามารถ (Competency Oriented)
- นักเรียนมีบทบาทในการแสวงหาความรู้และเรียนรู้จนเกิดความรู้ความเข้าใจ (Active Learning) โดยครูเป็นโค้ชและอำนวยความสะดวก
- เรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL:Problem-Based Learning)
- ประเมินผลตามทักษะที่เปลี่ยนแปลงไป

ทักษะใน ศตวรรษที่ ๒๑ (21st Century Skills)

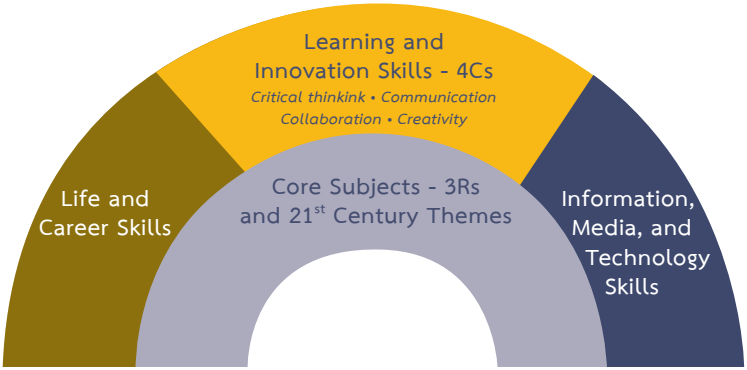

ตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๘๐ องค์กรรัฐ วิชาการ สังคม และธุรกิจ ในหลายประเทศได้ให้ความสนใจในการศึกษา สมรรถนะหรือทักษะที่จำเป็นสำหรับคนในศตวรรษที่ ๒๑ อย่างต่อเนื่อง จนในปี ค.ศ. ๒๐๐๒ องค์กรไม่แสวงหากำไรที่ชื่อว่า P21 (Partnership for 21st century learning) ที่เกิดจากความร่วมมือของนักวิชาการ ผู้กำหนดนโยบาย และองค์กรภาคธุรกิจ ได้ทำการศึกษาวิจัยร่วมกับมหาวิทยาลัย MIT และนักวิชาการอีกหลายสถาบัน ได้เสนอว่าผลลัพธ์ที่จำเป็นของการศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ มีอยู่ ๔ กลุ่มได้แก่

๑) วิชาแกนกลาง ได้แก่ ภาษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ศิลปะ เศรษฐศาสตร์ สังคม ที่ต้องถูกร้อยเรียงภายใต้แนวคิดการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑ แทนการมองแยกเป็นรายวิชาแบบเดิม

๒) ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation Skill)

๓) ทักษะด้าน ข้อมูลข่าวสาร สื่อ และเทคโนโลยี (Information, Media and Technology Skill)

๔) ทักษะชีวิตและอาชีพ (Life and Career Skill) เช่น ความสามารถในการปรับตัว ความสามารถในการควบคุมตนเอง ความเป็นผู้นำ ทักษะด้านสังคม ฯลฯ

ซึ่งทีมวิชาการ TEP พบว่าทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ เป็นแนวคิดที่ดี แต่มีองค์ประกอบมากจนเกินไปยากแก่การดำเนินการในทางปฏิบัติได้ ดังนั้นในหลายประเทศจึงนำแนวคิดดังกล่าวมาทำการศึกษาภายใต้บริบทของแต่ละประเทศ และออกแบบเป็นผลลัพธ์ที่ต้องการจากการศึกษา (Desired Outcome of Education) ของประเทศตนเองขึ้นมา ดังเช่น ประเทศสิงค์โปร์ ได้กำหนดผลลัพธ์ที่ต้องการ ๔ ประการได้แก่ ๑) Confident Person ๒) Self-Directed Learner ๓) Active Contributor ๔) Engaged Citizen หรือตัวอย่างในประเทศออสเตรเลียที่กำหนดผลลัพธ์ไว้ ๓ ประการ ได้แก่ ๑) Successful Learner ๒) Confident and Creative Individual ๓) Active and Inform Citizen ซึ่งทักษะหรือสมรรถนะเหล่านี้ จะเป็นเป้าหมายสำคัญสำหรับใช้ในการออกแบบระบบการศึกษาของแต่ละประเทศต่อไป

การออกแบบระบบการศึกษา ที่สอดคล้องกับโลกในศตวรรษที่ ๒๑

- ระบบการศึกษาแนวใหม่ จะเน้นผลผลิตของการมี “ความสามารถ” หรือที่เรียกว่า “สมรรถนะ” (Competency oriented) โดยจะเริ่มต้นการออกแบบระบบด้วยการกำหนดผลลัพธ์ที่ต้องการจากการศึกษา (Desired Outcome of Education) หรือเรียกสั้นๆ ว่า DOE เพื่อให้เกิดเป็นเป้าหมายร่วมที่ชัดเจนว่า “ความสามารถที่ต้องการจากระบบการศึกษา” คืออะไร
- DOE จะถูกกำหนดโดยคำนึงแนวคิดและทฤษฎีของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบกับการคำนึงถึงปัจจัยความต้องการของสังคมในปัจจุบันและอนาคต โดยกระบวนการมีส่วนร่วมจากคนในทุกภาคส่วนเพื่อให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน
- เมื่อได้ DOE ที่ชัดเจนแล้ว ก็จะกำหนดหลักสูตรการศึกษาในแต่ละระดับให้สอดคล้องกับ DOE ดังกล่าว และหลักสูตรที่ได้ก็จะใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในแต่ละระดับต่อไป
- ในอีกด้านหนึ่ง DOE ที่ได้จะถูกนำมากำหนดสมรรถนะของครูให้สอดคล้องกัน
- รวมทั้งนำมากำหนดแนวทางพัฒนาอาจารย์ผู้ผลิตครู และหลักสูตรการผลิตครูให้สอดคล้องกับสมรรถนะครูดังกล่าว รวมทั้งปรับโรงเรียนที่ใช้ในการฝึกหัดครู (Teacher training schools) รวมถึงหลักสูตรการฝึกอบรมระยะสั้นให้เป็นในทิศทางเดียวกัน

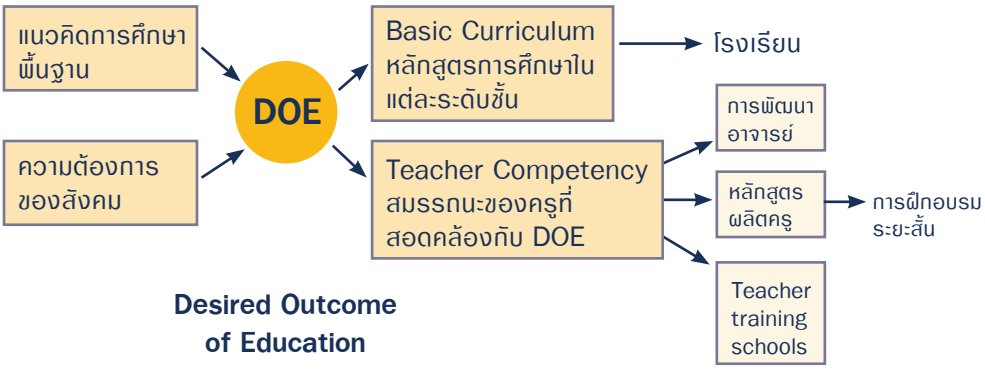
แนวคิดการศึกษาพื้นฐาน
ความต้องการของสังคม
DOE
Basic Curriculum หลักสูตรการศึกษาในแต่ละระดับชั้น
Teacher Competency สมรรถนะของครูที่สอดคล้องกับ DOE
โรงเรียน
การพัฒนาอาจารย์
หลักสูตรผลิตครู
การฝึกอบรมระยะสั้น
Teacher training schools
Desired Outcome of Education

๑๑๖๘ ซ.พหลโยธิน ๒๒ ถ.พหลโยธิน แขวงจอมพล เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐ โทรศัพท์ ๐-๒๕๑๑-๕๘๕๕ โทรสาร ๐-๒๙๓๙-๒๑๒๒

การออกแบบผลลัพธ์ที่ต้องการจากการศึกษา (DOE : Desired Outcome of Education)

- ผลลัพธ์ที่ต้องการจากการศึกษา หรือ DOE คือผลลัพธ์ปลายทางที่ประเทศต้องกำหนดขึ้นว่าคนที่ผ่านระบบการศึกษาจะมีคุณลักษณะอย่างไร โดยควรมีเป้าหมายหรือผลลัพธ์ที่ชัดเจนและสามารถวัดผลได้ ซึ่งจะทำให้ผู้จัดการศึกษา ผู้เรียน และผู้ที่เกี่ยวข้อง มีความคาดหวังที่ตรงกันและร่วมมือกัน
- จากประสบการณ์ในหลายประเทศ จะมีกระบวนการให้ผู้กำหนดนโยบาย ผู้บริหารโรงเรียน ครู และสถาบันผลิตครู รวมถึงประชาชนทุกภาคส่วน ได้มีส่วนร่วมในการออกแบบผลลัพธ์ทางการศึกษาร่วมกัน เพื่อผลลัพธ์ที่ได้จะสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประเทศ และความความต้องการของคนทุกภาคส่วนในสังคม ได้อย่างสมดุล
- และในบางประเทศ ยังเปิดโอกาสให้คนในแต่ละพื้นที่ ได้มีโอกาสกำหนด DOE ของพื้นที่ตัวเองเพิ่มเติมขึ้นจาก DOE ของประเทศ เพื่อให้ DOE ที่ได้มีความสอดคล้องกับความต้องการและบริบทที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่
- คณะทำงานวิชาการ TEP ได้ทำการวิเคราะห์ปัจจัยสำคัญสามส่วน ได้แก่ การเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศและโลก (Global Nation Citizenship) ความต้องการแรงงานจากภาคอุตสาหกรรมและบริการ (Demand from Industry) และกระบวนทัศน์ที่เปลี่ยนแปลงไปของสังคมและกระบวนการเรียนรู้สมัยใหม่ (Paradigm Shift of Learning and Social) แล้วยกร่างเป็น DOE ของประเทศไทยขึ้นมาเพื่อใช้เป็นต้นแบบให้คนในสังคมได้มาร่วมกันถกเถียงและร่วมออกแบบ DOE ที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทยต่อไป โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ความต้องการจาก ๓ ปัจจัย

พลเมืองของประเทศและโลก

- Justice oriented & ethical persons มีความเข้าใจในความถูกผิด ความดีงาม
- Respect self & respect others differenceรู้จักตนเอง เคารพคนอื่น และยอมรับความแตกต่าง
- Resilience ความสามารถที่จะฟื้นกลับขึ้นมา เมื่อพบอุปสรรค
- Self-directed learner ผู้เรียนที่นำตนเองในการเรียนรู้
- Engaged citizen พลเมืองที่กระตือรือร้นและมีส่วนร่วม

ภาคอุตสาหกรรม

- คุณธรรม จริยธรรม Work ethic
- ความสามารถในการเรียนรู้ Learning ability
- ความฉลาดทางอารมณ์ Emotional stability
- ทำงานเป็นทีม Team player
- สร้างสรรค์ กล้าคิด กล้าทำ Initiative
- วิเคราะห์ เชื่อมโยง Analytical thinking
- แก้ปัญหาและตัดสินใจ Decision Making & Problem solving
- สื่อสาร Communication
- มุ่งสร้างผลงาน Result oriented/ Executive functions
- ใช้เทคโนโลยี Technology wise

กระบวนทัศน์ใหม่ของการเรียนรู้

- Self-directed learner ผู้เรียนที่นำตนเองในการเรียนรู้
- Technology wise ใช้เทคโนโลยี
- Collaborative ability ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นและเคารพคนอื่น เข้าใจความจำเป็นของความหลากหลาย เพื่อให้การทำงานให้ประสบผลสำเร็จ
- Self awareness, Respect self & respect others difference รู้จักตนเอง เคารพคนอื่นและยอมรับความแตกต่าง

ผลลัพธ์ที่ต้องการจากการศึกษา (DOE)

มีคุณธรรม จริยธรรม
Ethic, Integrity, Justice oriented, Good governance, Humanity

รู้จักตนเอง
Self awareness, Resilience, Emotional stability, Respect diversity

เป็นเจ้าของการเรียนรู้
Self-directed learner, Learning ability

ทำงานเป็นทีม
Team player, Collaborative ability, Contribution, Result oriented

พลเมืองที่มีส่วนร่วม
Engaged citizen

เก่งทันเทคโนโลยี
Technology wise

ผลลัพธ์ที่ต้องการจากการศึกษา (DOE)	สภาพปัญหาและความเปลี่ยนแปลงที่ต้องการ
มีคุณธรรม จริยธรรม Ethic, Integrity, Justice oriented, Good governance, Humanity	• กระบวนการสร้างและปลูกฝัง คุณธรรม จริยะธรรมในครอบครัว โรงเรียน และชุมชน ยังมีน้อย • การมีส่วนร่วมในการศึกษาของพ่อแม่ ชุมชน ผู้ปกครองยังมีน้อย
รู้จักตนเอง Self awareness, Resilience, Emotional stability, Respect diversity	• ขาดกระบวนการให้เด็กค้นหา และรู้จักตนเอง • เด็กยังขาดความมั่นใจ ขาดเป้าหมาย ขาดแรงบันดาลใจในการพัฒนาตนเอง • ผู้ใหญ่ยังไม่เชื่อมั่นในศักยภาพและเคารพในความหลากหลายของเด็ก และใส่ความต้องการของตนเองเข้าไปในเด็กมากเกินไป
เป็นเจ้าของการเรียนรู้ Self-directed learner, Learning ability	• ระบบการศึกษาสอนให้ทำตาม มากกว่าที่จะสอนให้คิดและให้มีความหลากหลาย • ค่านิยมของพ่อแม่ ยังเน้นเรื่องการผลักความรู้ใส่ลูกมากกว่าให้ลูกได้เรียนรู้ด้วยตนเอง • ใช้มาตรฐานเป็นตัวประเมินผล แทนที่จะใช้เป็นแรงกระตุ้นเพื่อการเรียนรู้และพัฒนา • ระบบการประเมินคัดเลือกเด็กไม่ส่งเสริมค่านิยมที่เห็นคุณค่าเด็กที่ไม่เก่งในเนื้อหา
ทำงานเป็นทีม Team player, Collaborative ability, Contribution, Result oriented	• ระบบการศึกษาไม่ส่งเสริมวัฒนธรรมในการช่วยเหลือและมองหาข้อดีร่วมกัน • เด็กยังไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้ไปสู่การสร้างประโยชน์ ที่ต้องใช้ความพยายามและความมุ่งมั่น และทำงานร่วมกับคนอื่น • กระบวนการเรียนรู้เน้นเนื้อหาวิชา มากกว่าการเรียนรู้จากการปฏิบัติ และเรียนแบบแยกส่วนมากเกินไปไม่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันจนทำให้เด็กคิดแบบบูรณาการเพื่อแก้ปัญหาจริงไม่ได้
พลเมืองที่มีส่วนร่วม Engaged citizen	• การศึกษาที่แยกส่วนทำให้คนไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้กับชุมชน และสังคมรอบตัวได้ • ห้องเรียนแยกตัวออกจากชุมชน ทำให้เด็กขาดความเข้าใจปัญหาของสังคม และชุมชน รอบตัว • การมีส่วนร่วมในการศึกษาของพ่อแม่ ชุมชน ผู้ปกครองยังมีน้อย
เก่งทันเทคโนโลยี Technology wise	• ขาดการจัดการตนเองกับเทคโนโลยี • มีช่องว่างการเรียนรู้ ระหว่างพื้นที่เจริญ และพื้นที่ขาดแคลน

การศึกษาแบบรวมศูนย์ ไม่สามารถตอบสนองความหลากหลาย

ผลลัพธ์ที่ต้องการจากการศึกษา (DOE) ทั้ง ๖ ประเด็น มีความเชื่อมโยงกันดังนี้

พลเมืองที่มีส่วนร่วม
Engaged citizen

เด็กที่มีศักยภาพและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี จะสามารถพัฒนาเป็นพลเมืองที่ดีและร่วมสร้างสรรค์สังคม

ทำงานเป็นทีม
Team player, Collaborative ability, Contribution, Result oriented

เด็กที่เป็นเจ้าของการเรียนรู้จะสามารถพัฒนาทักษะการอยู่ร่วมและทำงานกับผู้อื่น และจะเรียนรู้การยกระดับความสำเร็จที่เกิดจากการทำงานร่วมกัน

เป็นเจ้าของการเรียนรู้
Self-directed learner, Learning ability

เด็กที่มีแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ จะมีพลังและสามารถดูแลกระบวนเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตัวเอง เขาจะสามารถค้นพบศักยภาพที่แท้จริงของตนเองครูและพ่อแม่จะทำหน้าที่สนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กแทนการชี้นำแบบเดิม

รู้จักตนเอง
Self awareness, Resilience, Emotional stability, Respect diversity

เด็กที่รู้จักตนเอง รู้ศักยภาพของตนเอง รู้สิ่งที่ชอบ รู้เป้าหมายที่ตนเองอยากไปให้ถึง จะเป็นบันไดก้าวแรกของการมีแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ตลอดชีวิต

เท่งทันเทคโนโลยี
Technology wise

เด็กต้องพัฒนาทักษะและสามารถใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก

มีคุณธรรม จริยธรรม
Ethic, Integrity, Justice oriented, Good governance, Humanity

คุณธรรมและจริยธรรม เป็นรากฐานของการเป็นคนที่ดีของสังคม ที่ต้องหล่อหลอมตั้งแต่วัยเด็ก จนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ

ความเชื่อมโยงของ DOE กับสาระวิชา

สาระวิชาแบบเดิม จะถูกบูรณาการเข้ากับการเรียนรู้ของเด็ก โดยคำนึงถึงความต้องการ ความแตกต่างหลากหลาย โดยเด็กจะเป็นเจ้าของการเรียนรู้ และเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง แทนการท่องจำ ระบบประเมินผลจะเป็นไปเพื่อการพัฒนาศักยภาพของเด็ก แทนการประเมินผลเพื่อเปรียบเทียบเด็ก

๒๐

จุดเน้นการพัฒนาการศึกษาในแต่ละช่วงวัย

- ระบบการศึกษาที่ดีต้องมีผลลัพธ์ทางการศึกษา (DOE) ที่ชัดเจน เพื่อให้การจัดการศึกษาในแต่ละส่วนมีเข็มมุ่งไปในทิศทางเดียวกัน และสอดคล้องกันทั้งระบบถึงจะได้ผลลัพธ์ที่ดีและตรงความต้องการของสังคม
- แต่ในขณะเดียวกันต้องคำนึงถึงพัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงวัยที่มีความแตกต่างกัน เปรียบเสมือนการสร้างบ้าน ต้องเริ่มจากการสร้างรากฐานที่แข็งแรงแล้วจึงค่อยก่อสร้างบ้านทีละชั้น อย่างถูกหลักทฤษฎี ไม่เช่นนั้นถ้าก่อสร้างโดยการเร่งรัดอย่างไม่ถูกต้องก็อาจทำให้บ้านทั้งหลังไม่แข็งแรง และล้มครืนลงมาได้ในไม่ช้า
- ดังนั้นการจัดศึกษาในแต่ละช่วงวัย ต้องออกแบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการพัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงวัยด้วย
- โดยก่อนวัยเรียนหรือ ปฐมวัยควรเน้นที่การพัฒนาร่างกาย อารมณ์ และสมอง โดยต้องสร้างทักษะสมองเพื่อการจัดการชีวิตให้สำเร็จ (EF: Executive Function) เพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ในช่วงต่อไป
- ในวัยประถมศึกษา ต้องเน้นการสร้างทักษะชีวิต ในการดูแลตัวเอง ความรับผิดชอบ และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น
- ในช่วงมัธยมต้นต้องเน้นส่งเสริมให้เด็กค้นหาตนเองด้วยการทดลองและมีประสบการณ์จริง เพื่อเขาจะได้เรียนรู้ว่าชอบสิ่งใด รู้ถึงศักยภาพและความถนัดของตนเอง และสามารถค้นหาทางเดินของชีวิตที่เหมาะสมกับตนเองได้เร็วที่สุด
- และในช่วงมัธยมปลาย อาชีวะ ปวช. หรือมหาวิทยาลัย ต้องเน้นการหนุนเสริมให้เขาได้เรียนรู้ในสิ่งที่เขาชอบ เพื่อพัฒนาทักษะและความรู้ให้พร้อมไปเผชิญโลกของจริง โดยควรจัดการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ไม่ใช่เพียงการเรียนรู้เพียงทฤษฎี

๒๑

“คนที่รู้จักตนเอง และได้เรียนรู้ในสิ่งที่รัก ย่อมมีพลัง ไปสู่ความสำเร็จ”

ปฐมวัย

เน้นการพัฒนา ร่างกาย อารมณ์ สมอง และ EF

ประถมศึกษา

เน้นทักษะชีวิต ในการดูแล ตนเองและการ อยู่ร่วมกับผู้อื่น

มัธยมต้น

เน้นส่งเสริมให้ ค้นหาตนเองด้วย การทดลองจาก ประสบการณ์จริง

มัธยมปลาย อาชีวะ ปวช. ปวส. มหาวิทยาลัย

เน้นการเรียนรู้ จากการปฏิบัติจริง เพื่อไปสู่เป้าหมาย ที่ตั้งไว้

- **เรียนรู้ตลอดชีวิต**
- **Active Learning**
- **ตั้งคำถามเอง ค้นหาคำตอบเอง**

คำถาม-คำตอบ

Q : แนวคิดการศึกษาแบบใหม่ จะสามารถดำเนินการได้จริงหรือไม่

A : การจัดการศึกษาแบบใหม่ ได้มีการดำเนินการในหลายประเทศ เช่น สิงค์โปร์ ฟินด์แลนด์ ออสเตรเลีย ฯลฯ ซึ่งล้วนแต่เป็นประเทศที่ได้การยอมรับว่ามีระบบการศึกษาที่ดีเยี่ยมระดับโลก และยังมีอีกหลายประเทศกำลังดำเนินการปรับระบบการศึกษาของตนเองให้เข้าสู่แนวทางนี้ จึงมั่นใจได้ว่าเป็นแนวทางที่ดี

Q : การเรียนแบบใหม่ ไม่ต้องเรียนเนื้อหาความรู้แบบเดิมอีกแล้วใช่ไหม

A : การเรียนเนื้อหาความรู้ยังคงมีอยู่แต่ลดความสำคัญลง เพราะปัจจุบันความรู้มีอยู่มากมายและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การสอนให้เด็กคิดเป็น แก้ปัญหาเป็นและสามารถแสวงหาความรู้ได้เองจึงมีความสำคัญมากกว่า เพราะเขาจะสามารถเรียนรู้ความรู้ใหม่ที่ต้องการใช้ได้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกได้

Q : ถ้าเรียนตามแนวคิดใหม่นี้ จะสอบแข่งขันเข้ามหาวิทยาลัยได้หรือไม่

A : ปัจจุบันมหาวิทยาลัยหลายแห่งเริ่มเปลี่ยนวิธีการรับนักศึกษาจากแบบเดิมที่ใช้การวัดความรู้ที่จำได้ มาเป็นการดูจากความตั้งใจและความมุ่งมั่นในการเรียนโดยดูจากประวัติการทำงานที่ผ่านมาเหมือนในต่างประเทศ นอกจากนี้จะพบว่าปัจจุบันจำนวนเด็กที่เกิดมีจำนวนน้อยลงถึงร้อยละ ๓๐ ทำให้ต่อไปการแข่งขันเข้ามหาวิทยาลัยจะลดความรุนแรงลงอย่างมาก รวมทั้งปัจจุบันยังมีช่องการเรียนรู้แบบใหม่เพิ่มเติมขึ้นจำนวนมาก เช่นการเรียนในระบบออนไลน์ของมหาวิทยาลัยชั้นนำในต่างประเทศ หรือหลักสูตรการฝึกอบรมเฉพาะทางที่ภาคธุรกิจเปิดขึ้นมาอีกจำนวนมาก จึงเชื่อว่าจะเข้าสู่ยุคที่ผู้เรียนจะเป็นผู้เลือก

Q : เห็นด้วยที่ให้ลูกเรียนตามแนวคิดใหม่ แต่ให้เรียนพิเศษเพิ่มเติม จะดีกว่ามั้ย

A : การเรียนเพิ่มเติมสามารถดำเนินการได้หากเด็กมีความพร้อม แต่ในความเป็นจริงแล้วการเรียนรู้ที่ดีที่สุดคือการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ซึ่งโรงเรียนกวดวิชาจะไม่สามารถสอนได้ โลกในยุคใหม่ให้คุณค่ากับความสามารถในการปฏิบัติมากกว่าความรู้เชิงทฤษฎีแบบเดิม ซึ่งยิ่งลงมือทำยิ่งจะมีความสามารถ

๒๓

Q : โรงเรียนและครู มีความพร้อมแค่ไหน ในการจัดการศึกษาแบบใหม่

A : การเรียนการสอนแบบใหม่ โรงเรียนและครูต้องปรับบทบาทจากครูผู้สอนมาเป็นโค้ช ซึ่งต้องมีทักษะของการตั้งคำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิด ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องเพิ่มทักษะการตั้งคำถาม และทักษะการสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งปัจจุบันมีโรงเรียนและครูจำนวนไม่น้อยที่ได้นำร่องการเรียนรู้แบบใหม่ไปแล้ว ดังนั้นหากจัดให้มีชุมชนแห่งการเรียนรู้ของครูและผู้บริหาร ทั้งในระบบออนไลน์และในระดับพื้นที่ ย่อมจะมีการพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว

Q : โรงเรียนที่ไม่มีคอมพิวเตอร์ และเครื่องมือที่ทันสมัย จะสู้โรงเรียนในเมืองได้อย่างไร

A : กระบวนการเรียนรู้แบบใหม่ เทคโนโลยีเป็นเพียงองค์ประกอบหนึ่งเท่านั้น แต่หัวใจที่สำคัญที่สุดคือการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้และการกระตุ้นให้เด็กอยากเรียนรู้ ซึ่งถ้าเขามีแล้วเขาย่อมใช้ช่องทางการเรียนรู้ที่มีได้อย่างคุ้มค่า แต่หากเด็กไม่มีความอยากเรียนรู้แล้วถึงแม้จะมีอุปกรณ์ที่ดีเลิศอย่างไรก็ไม่สามารถเรียนรู้ได้

Q : ในต่างประเทศ คนดังๆ เช่น สตีฟ จ็อบ ผู้ก่อตั้งบริษัทแอ๊ปเปิ้ล และมาร์ค ซัคเคอร์เบิร์ก ผู้ก่อตั้งเฟสบุ๊ค ไม่ได้เรียนมหาวิทยาลัยจนจบ แสดงว่าคนที่จะประสบความสำเร็จไม่ควรเรียนมหาวิทยาลัยแล้วใช่หรือไม่

A : การเรียนรู้ในระบบยังมีความสำคัญ เด็กที่จะประสบความสำเร็จไม่ใช่เด็กที่ปฏิเสธระบบ แต่เป็นเด็กที่สามารถค้นพบตัวเอง ซึ่งเขาเหล่านั้นจะรู้เองว่าเขาเหมาะสมกับการเรียนรู้แบบใด และในอีกด้านหนึ่งหากสถานศึกษาไม่สามารถปรับตัวให้สามารถสนับสนุนการเรียนรู้ให้นักศึกษาได้อย่างแท้จริงแล้วนักศึกษาย่อมสามารถเลือกช่องทางการเรียนรู้แบบใหม่ที่มีประสิทธิภาพดีกว่าได้เช่นกัน

Q : ใบปริญญา ถือเป็นใบรับรองความสำเร็จในการเข้าทำงานในบริษัทดังๆ จริงหรือไม่

A : ปัจจุบันบริษัทชั้นนำในการคัดเลือกคนเข้าทำงานจะให้ความสำคัญประสบการณ์เป็นอันดับแรก เพราะประสบการณ์การทำงานที่ผ่านจะสามารถยืนยันความสามารถของพนักงานในการทำงานจริง ได้ดีกว่าใบปริญญา

ที่อยู่ : Thailand Education Partnership (TEP) ๑๑๖๘ ข.พหลโยธิน ๒๒
ถ.พหลโยธิน แขวงจอมพล เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐
โทร : ๐-๒๕๑๑-๕๘๕๕ ต่อ ๑๒๔
Mail : tep@thainhf.org
Facebook : TEPThaiEDU